

Ahududu Yetiştiriciliği Çiftçi Broşürü(Burhan ERENOĞLU-Yalova-2004)

GİRİŐ

Bitkileri Türkiye'nin kuzeyinde batıdan doğuya uzanan bir kuşak boyunca, genellikle 1000 m ve daha fazla yükseklerde, hava oransal nemi fazla olan yerlerde doğal olarak bulunurlar. Son yıllarda Ülkemizde "derin dondurma" tekniklerinin geliştirilmesiyle, yurt dışına ihraç edilen dondurulmuş ürünler içinde ahududu önemli bir paya sahiptir.

EKOLOJİK İSTEKLERİ

İklim : Ahududu genelde bol güneşli, rüzgardan korunmuş, yeterli toprak rutubeti olan yerler ahudutları için en uygun alanları oluştururlar. Ahududu genel olarak soğuk, ılıman iklim bölgelerinin bitkileridir. Ancak bazı çeşitleri sıcak ılıman iklim bölgelerine adapte olabilmektedirler. Kış aylarında şiddetli donlara (-20C°, -25C°'ye kadar) oldukça dayanıklıdır. Meyve olgunluk dönemi Haziran-Ağustos aylarında gerçekleşmektedir. Kışları çok ılık, yazları çok sıcak ve kurak olan bölgelerde ahududu yetiştiriciliği yapılmamalıdır.

Toprak : Ahududular orta veya orta-küçük çalılardır ve özel bir toprak isteği göstermezler. Bununla beraber, ahududu yetiştiriciliği organik maddelerce zengin, derin, geçirgen, yarı asit, hafif veya orta bünyeli, su tutma kapasitesi yüksek topraklarda başarılı şekilde yapılır.

Sürekli toprak nemi sağlanmalıdır. Bu nedenle drenajı sağlanmış, ağır bünyeli topraklarda da uyum sağlamaktadır. Toprak reaksiyonu hafif asit veya nötr (pH = 6-7) olmalıdır. Toprak derinliği en az 1 metre olmalıdır.

ÇEŞİT SEÇİMİ :

Kırmızı ahududuları iki tiptir bunlar; **a-Yaz ürünü verenler.** **b-İlk sürgünleriyle ürün veren tipler:** Ahududularında çeşit seçerken;

- Çeşit bulunduğu iklim ve toprak özelliğine uygun,
- Verimli ve hastalıklara dayanıklı,
- Pazarın aradığı bir çeşit,
- Yola ve taşımaya dayanıklı,
- Bitkisi kuvvetli gelişen,
- Ayrıca meyveler taze olarak veya meyve işleyen bir kurulaşa pazarlanması durumlarında farklı çeşit gerektirmektedir.

ÇOĞALTMA METODLARI :

Diğer meyve türlerinde olduğu gibi ahududuları aşılama tekniği uygulanmamaktadır. Çelikle çoğaltma ile de ahududu fidanı üretilmemektedir. Ahududu fidanı üretimi;

1 - Kök sürgünleriyle, 2 - Kök çelikleriyle

BAHÇE TESİSİ VE DİKİM

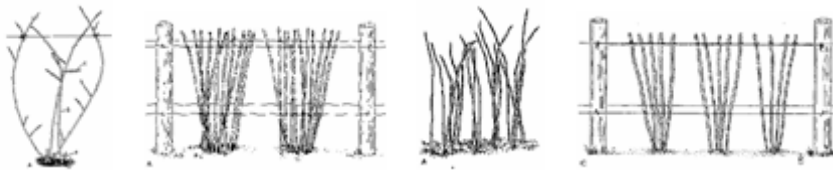
Yer Seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler: Böğürtlende olduğu gibi dikim yapılacak yer çevreden daha yüksek yerde seçilmelidir. Böylece su drenajı sağlanmış ve hastalık-zararlı yoğunluğu daha az olacaktır. Üretim yerindeki yeterli hava sirkülasyonu ile olabilecek kış zararlanmaları ve geç ilkbahar don zararını en aza indirecektir. Diğer yandan hakim rüzgar açık alanlarda (tepelerde) bitkilerde bitki dokularının kurummasına neden olabilir. Bu şekilde zararlanan bitkiler ise kış soğukları sürgünlerin ölümüne neden olmaktadır.

Daha önceden meyve üretimi yapılmış (şeftali, elma, üzüm, üzüksü meyve v.b.) yerler kök kanseri riski taşıdığı için tercih edilmemelidir. Aynı şekilde kısa zaman önce **domates, patates, biber, patlıcan** ve **tütün** gibi *solanacia* familyasına ait ürünlerden birisi ile yetiştiricilik yapılmış ise, *verticillium* solgunluğu riski artacağı için bu tip üretim alanları tercih edilmemelidir. Yakınlardaki yabani böğürtlenler hastalık ve zararlıların kaynağını oluşturacağı için bu bitkilerin imha edilmesi gerekmektedir. Çalışmalar göstermiştir ki üzerinde zararlı bulunduran bu tip konukçu yabani bitki ve diğer bahçelerden 100 -120 m. uzakta kurulmalıdır.

Organik tarım yapılacak alanlarda ayrık otu gibi çok yıllık yabani otlar dikim öncesinde mutlaka kontrol altına alınmalı veya alternatif başka alanlar tercih edilmelidir. Çünkü bu tip çok yıllık otların yoğun olarak bulunduğu tarlalarda kimyasal ilaç (herbisit) kullanılmadan bu yabani otlardan kurtulmak zordur.

Toprak Hazırlığı : Bahçe kurulacak yerin iklim özellikleri, ahududu bitkilerinin yetiştiriciliğine uygun olmalıdır. Toprak analizi yaptırılarak gerektiğinde toprak bünyesi uygun hale getirilir. Bahçenin ilkbahar ve özellikle yaz aylarında sürekli sulanacağı düşünülerek, su kaynaklarına yakınlığı, sulama suyu temini durumuna göre sulama yöntem ve tesisine karar verilir.

Dikim : Ahududu bahçesi kışları çok sert olmayan bölgelerde geç sonbahar ve kış aylarında tesis edilir. Ancak kış aylarında şiddetli don olayları görülen bölgelerde erken ilkbahar dikimi daha uygundur. İlkbahar dikimlerinde de fazla gecikmemesi gerekmektedir. Ahududu bahçelerindeki sıra aralıkları 2-2.5 m olmalıdır. Sıra üzeri aralıkları 0.4 -1.0 m aralıklarla dikim yapıldığında maksimum verime daha kısa sürede ulaşılır. Dikilecek ahududu fidanlarında önce kök tuvaleti yapılır. Yaralı, kuru ve çok uzun kökler kesilir.

Şekil 1. Ahududularda terbiye şekilleri

BUDAMA

Dikim budaması : Dikimden hemen sonra fidanlar 20-30 cm yüksekliğinde kesilirler. İlkbaharda 2-3 veya 4 adet kuvvetli gelişen dip sürgünler bırakılır diğerleri dipten çıkarılır. Ayıklama yaparken bırakılan dallar arasında en az 20-25 cm kadar mesafe bırakılmalıdır.

Kış budaması : Ahudutları taç kısımları ile 2 yıllık toprakaltı kök kısımları ile çok yıllık bir bitkidir. Bırakılan çubuklar birinci yıl olgunlaşır, ikinci yıl meyve verdikten sonra kururlar. Kök dibinden çıkan yeni sürgünlerden ertesi yıl için her kümede en kuvvetli gelişen 3-4 yeni sürgün bırakılır diğerleri yine temizlenirler. Kış budaması için en uygun zaman sonbahar veya ilkbahar başıdır.

Devamlı meyve veren çeşitlerde budama işlemi oldukça basittir, bitkinin tüm toprak üstü kısmı yaklaşan kışa doğru kesilerek uzaklaştırılır. Takip eden ilkbaharda her bir metre sıra üzerinde bir düzineden fazlası kesilmelidir.

Yaz budaması : Yazın tepe alma yapıldığı gibi, fazla dalların da ayıklanması gerekmektedir. Çok sıcak aylarda tepe alma sakıncalıdır.

Gençleştirme Budaması : Ahudutlarında gençleştirme budaması 5-6 yılda bir ahudutlarının toprak altındaki yaşlı kök kısmı kesilir. Kesimden hemen sonra bitkilerin buldukları yerlere (ocaklara) bol miktarda çiftlik gübresi ve ticari gübre (azot, fosfor ve potaslı gübre) verilmelidir. Bu işlemler ile ahudutlarının ömrü uzatılmış olur. Aynı tesiste 12-15 yıl yetiştiricilik yapılabilir.

GÜBRELEME:

Gübrelemede, bahçe toprağı analiz yaptırılarak gerekli gübreleme yapılmalıdır. Fosforlu ve potasyumlu gübreler gerektiğinde yılda veya iki yılda bir uygulanır. Uygulama sonbahar kış aylarında, fosforlu ve potasyumlu gübreler bitkilerin kök bölgeleri hizalarına toprağı 20-30 cm derinliğe gömülerek uygulanır. Aşırı fosfat uygulamalarından kaçınılmalı

SULAMA :

Ahududu meyvesinde iyi verim alabilmek için sulama, önemli faktörlerden birisidir. Sürekli toprak nemi isteğinde olan ahududu bitkileri için yağışların yetersiz olduğu dönemlerde sulama zorunlu olarak yapılmalıdır. Özellikle hasat zamanında daha fazla sulama gerekir. Ancak ahududu bitkisi kökleri kuraklığa olduğu kadar aşırı suya da duyarlıdır.

HASTALIK VE ZARARLILAR İLE MÜCADELE

- Yurt dışından veya bölge dışından getirilen fidanlar sertifikalı olmalı, sağlık kontrolleri yapılmalıdır.
- Ahududu bitkilerinin toprak işleme, sulama, budama, gübreleme gibi bakım işlemleri zamanında ve tekniğine uygun olarak yapılmalı, bitkilerin kuvvetli gelişmeleri sağlanmalıdır.
- Hastalık ve zararlı riski olduğunda budama artıkları bahçeden uzaklaştırılmalı ve yok edilmelidir.
- Yapılan çalışmalarda toprağın kalsiyum sülfat ile takviye edilmesi kırmızı ahududularında *phytophthora* zararını azalttığı tespit edilmiştir.

- Dikim yerlerinin yüksek yastık olarak hazırlanması da faydalı olmaktadır.
- Malçlama uygulamaları *phytophthora*ya hassas çeşitlerde bu problemi artırmaktadır. Daha çok ağır topraklarda yetiştirilen ahududu bitkilerinde görülmektedir.

VERİM

Ahududu yetiştiriciliği tekniğine uygun şekilde yapıldığında, tam verim çağındaki 1 dekar ahududu bahçesinden 1,5-2,0 ton meyve almak mümkündür.

HASAT VE AMBALAJ

Ahududu meyve türleri içerisinde meyvesi en hassas olanlardan biridir. Bu nedenle ahududu hasadı, ambalajı ve taşınmasında çok titiz davranmak gerekmektedir. Toplamada gecikme, meyvenin yumuşaması normal rengini kaybederek daha koyu renk alması ile anlaşılır. Derin dondurma ve gıda sanayi için ahududu tipik rengini aldıktan sonra hasat edilmelidir.

MEYVENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ahududu meyveleri çok çeşitli şekillerde değerlendirilirler. Ahududu meyveleri pasta endüstrisinin aranan meyvelerindendir. Ahududu meyveleri meyve suyu, konsantre ve likör olarak da kullanılmaktadır. Reçel, marmelat, jöle ve şekerleme endüstrisinde, özellikle kendine özgü güzel kokuları nedeniyle meyve tozu ve meyve esansı imalatında da değerli bir hammaddedir. Son yıllarda hızla gelişen ve tüketimleri artan dondurma ve meyveli yoğurt üretiminde de yaygın olarak kullanılmaktadır.

NOT: Üretimine karar verilen çeşide ait fidanlar organik yetiştiricilikte kabul edilebilmesi için fidan üretimi sırasında kullanılan ilaç ve gübrelerin organik kaynaklı olması gerekmektedir.